

Secundus de anima.

Respondeo dicendum q̄ potentie anime habent ordinem inter se quia in eis subsistendi consequentia non conuertitur v̄: declarat hic **San. Tho.** lect. 6. vii de vbi est intellectiuum ibi est sensitiuum: sed non econuerso. Et hoc etiam dicit **San. Tho.** i. parte. q. 77. ar. 4. vbi ponit triplicem ordinem inter potentias sc̄z ordinem nature secundum quem perfecta sunt priora et sic intellectus precedit sensum. Secundo: secundū ordinē generationis et temporis prout ex imperfecto venit ad perfectum. Et sic sensus precedit. Tertio est ordo secundum obiecta et sic visus precedit auditum: quia visibile in pluribus reperitur q̄ sonus.

Notandum preterea vt dicit philosophus hic et **San. Tho.** ibidem art. 7. Anima habet triplicem causam ad suas potentias sc̄z actiuam. finalem. et materialem ordine quodam vnde anima per intellectū est finis et actiuum principium sensus. Et ex hoc patet q̄ potentie anime fluunt ab anima. Secūdo patet q̄ primo determinandum est de vegetatiuo: quia communius est ceteris potentis.

Notandum preterea q̄ philosophus probat animam esse causam formalem viuētis: quia est ei causa essendi. Viuere enim viuētibus est esse sed viuere est ab anima. Secūdo probatur q̄ anima est finis corporis viuētis: quia sicut in artificialibus forma artificialis est finis quem intendit artifex ergo in naturalibus anima est illud quod intendit agens naturale. Tertio dicit q̄ anima est causa efficiens viuētium. Efficit enim motum et sensationem. Quidam tamen dicunt q̄ anima non est causa efficiens viuētium licet dicatur esse principium productiuum motus: quia in omni ente naturali est principium motus vt hic dicit **phil.** Tamen inanimata non mouent se vt dicitur. 8. phi.

Notandum preterea q̄ ex hīs satis patet q̄ operationes que attribuuntur potentie vegetatiue sunt ab anima scilicet generare et augmentare quorum primum secundum **phi.** est naturalissimum opus in viuētibus: q̄ hoc cōuenit omnibus animatis. Et quia per hoc res assimilantur deo secundum posse. Sicut enim deus est perpetuus sic per generationē res sunt perpetue secundum speciem. Et ideo entia naturalia agunt propter esse diuinum secundum quandam participationem.

Notandum tamen q̄ ab hac operatione secundum philosophum et **San. Tho.** lect. 7. excipiuntur tria sc̄z pueri. Secundo spadones et frigidi. Tertio plante et animalia que generantur ex putrefactione ad quorum productionem secundum **San. Tho.** sufficit agens vniuersale scilicet virtus corporis celestis et materia disposita secus autem est in animalibus perfectis. Et hīs patet q̄ finis forma et efficiens coincidunt in idem numero. Si dicas ex quo multi nō generant an faciunt contra illud preceptū genesis primo crescite et multiplicamini. Notandum preterea q̄ **empedocles** dixit augmentationem et diminutionem non esse ab anima: sed ab elementis vnde dicebat plantas augeri deorsum: quia partes terre descendunt deorsum augebantur autem sursum propter ignē qui mouet sursum. Difficile enim videbat quomodo per nutrimentum auricule hominis augeantur: quia cum cibus descendat ad stomachum quid mouet alimentum sursum scilicet ad caput hominis. Sed **empedocles** male accipiebat sursum et deorsum sc̄z eo-

demmodo in nobis et in mundo hoc autem est falsum quia radix in plantis est sursum: quia ibi est os earū in hominibus autem os est sursum per respectum ad vniuersum. vnde **Quintus. I. met.** **Phronax** cum spectant animalia cerera terram. Os hominis sublimē dedit celumq̄ videre iussit et erectos ad sidera tollere vultus. Item si in animali per elementum vna pars moueretur deorsum et alia sursum tunc animal statim dissolueretur. Et ideo dicendum q̄ motus nutrimenti naturaliter est ab anima vel potius animaliter. Sed contra grossius et terrestrius est nutrimentum inferiorum membrorum. Dicendum secundum **albertum** q̄ hoc non est semper verum nisi forte in senibus et mulieribus frigidis in quibus plus nutriuntur inferiora mēbra propter caloris defectum: quia calor est instrumentū aīe. et deficiente instrumēto nō sunt bone operationes artis.

Notandum preterea q̄ philosophi dicebant motum augmentationis fieri ab igne: quia videmus q̄ ignis in lapide nutrit et augmetat si hīs cōbustibilia. Sed contra dicit philosophus. Animal nō potest in infinitū augeri sicut ignis cui si apponantur infinita combustibilia in infinitū auget. Sed hic dicit quādam q̄ si auget in vna parte corrumpit in alia. Sed tunc ratio philosophi parum valeret.

Notandum preterea q̄ alimētū debet esse contrariū ei quod alit: quia oportet q̄ nutretur in alitū. **Ahor?** autem fit de contrario in contrarium.

Tunc respondetur q̄ sunt tres partes potentie vegetatiue. Nam alimentum quod est obiectum potentie vegetatiue vel est in potentia ad corpus animatū et sic circa ipsum est nutritiua per alimentum conseruans animatum. Vel alimentum est in potentia substantia generans. Et sic circa ipsum est potentia generatiua. Vel per alimentum viuum acquirit debitam q̄ritatem et sic circa ipsum est potentia augmentatiua. Et per hec patet ordo inter has potentias.

Nam primo est potentia nutritiua. Secūdo augmentatiua. Tertio generatiua. Sicut inesse esse q̄ritū et agere. Et differunt nutritiua et augmentatiua: quia q̄ritū durat nutritiua tam diu saluat individuum.

Sed augmentatiua non agit per totam vitam. Nutritiua etiam agit per alimentum secundū longitudinem latitudinem et profunditatem. Augmentatiua autem agit secundum longitudinem. Et ideo oportet q̄ suus calor sit fortis. Alias ossa non possent augeri. Nutritiua autem magis agit secundum latitudinem et ideo post iuuentutem plus agit nutritiua q̄ augmentatiua. Sed nonne semper est eque fortis calor in animali. Dicendum q̄ in animali est duplex calor sc̄z naturalis et nutrimentalis. Primus est in humido naturali. Secundus est in nutrimento et ideo semper habet aliquid de extraneo et ideo non est ita efficaciter sicut in principio. Et ideo post iuuentutem non sufficit amplius extendere et nutrire: sed nutrire tantum. Et notandum q̄ tempus incrementi secundum **Gallenum** et **auicennam** est tempus etatis puerilis qui sunt calidi et humidi propter vicinitatem quam habet ad suam originem que est ex calido et humido que faciunt extensionem. Sed successu temporis humidus exsiccat. Et indurantur membra. Tamen non est calidum maius in iuuenibus q̄ pueris licet sit acutius sicut idem calor acutius agit in ligno q̄ in aqua vnde pueri plus q̄ dimidiū p̄ficiūt sue quantitatis p̄muniter circa. 7. annū vide **albertū. L. 7.**